

ارتباط ابهام نقش و میزان پرخاشگری در بازیکنان فوتبال لیگ برتر ایران

فرهاد الهویسی^۱، سردار محمدی^۲، و محمد ملکی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۰۸ تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۴/۰۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط ابهام نقش و میزان پرخاشگری در بازیکنان فوتبال لیگ برتر ایران انجام شد. ۷۲ بازیکن با میانگین 26.07 ± 4.07 سال، از تیم‌های حاضر در لیگ برتر فوتبال، فصل ۹۲-۹۳ به صورت در دسترس، که حاضر به همکاری با پژوهشگر بودند، به عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج نشان داد بین ابهام نقش هجومی و میزان پرخاشگری بازیکنان فوتبال ارتباط معناداری وجود دارد. نتایج رگرسیون نشان داد که ابعاد ابهام نقش هجومی دارای توان پیش‌بین معناداری برای پرخاشگری بازیکنان فوتبال است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت هر چه ادراک نقش بازیکنان بیشتر باشد و از مسئولیت‌ها، جایگاه و نقش خود در تیم به خوبی آگاه باشند، میزان رفتارهای پرخاشگرانه آنها به همان نسبت کاهش خواهد یافت.

کلید واژه‌ها: ابهام نقش، پرخاشگری، لیگ برتر، بازیکنان فوتبال

Relationship between Role Ambiguity and Aggression Amount among Football Players in Iranian Premier League

Farhad Alahvisi, Sardar Mohammadi, and Mohammad Maleki

Abstract

This study aimed to investigate the relationship between role ambiguity and aggression amount among football players in Iranian premier league. The sample population consisted of 72 players with mean age of 26.07 ± 4.07 years-old in football premier League in 2013-2014. Results showed that there was a significant relationship between offensive role ambiguities with aggression in football players. The regression results showed that offensive role ambiguity dimensions significantly predicted the aggression among football players. Therefore, it was concluded that the more players understand their responsibilities and roles they will show the less aggressive behavior.

Key Words: Role Ambiguity, Aggression, Premier League, Football Player.

۱. کارشناس ارشد تربیت بدنی، دانشگاه کردستان

۲. استادیار دانشگاه کردستان (نویسنده مسئول) Email: sardarmohammadi@gmail.com

۳. استادیار دانشگاه کردستان

مقدمه

نقش‌های فردی در محیط تیم‌ها بسیار با اهمیت است و این نقش‌ها هستند که با قرار گرفتن در کنار یکدیگر باعث موفقیت تیم‌ها می‌شوند. بنابراین، دانش این موضوع که آیا بازیکنان این نقش‌ها را پذیرفته‌اند و اینکه آیا از نقش خود رضایت دارند یا نه، حائز اهمیت است (بهلکه، تجاری و قوجق، ۲۰۱۴). درک و فهم مسئولیت‌های نقش فردی یکی از مهم‌ترین متغیرهای تیمی در ورزش است (ایس، کارون، برای و بیوچمپ^۱، ۲۰۰۵). عدم شناخت در مورد این مسئولیت‌ها و انتظارات مربوط به یک موقعیت خاص به عنوان ابهام نقش^۲ معرفی شده است (کان، ولف، کوین، اسنوک و روزنتال^۳، ۱۹۶۴). تجربه ابهام نقش می‌تواند به واکنش‌های متناقض، احساس تنش، کاهش اعتمادبه‌نفس، استرس و نارضایتی در فرد منجر شود (کان و همکاران، ۱۹۶۴). همچنین ابهام نقش با افزایش اضطراب جسمانی و شناختی (بیوچمپ، برای، ایس و کارون، ۲۰۰۳)، کاهش اثربخشی نقش (بیوچمپ، برای، ایس و کارون، ۲۰۰۲)، از بین رفتن انسجام تیمی (بوسولت، لارنا، ایس و هوزج^۴، ۲۰۱۲)، نارضایتی ورزشی (درودیان، شهبازی، ادیب‌پور، ۲۰۱۳، بهلکه و همکاران، ۲۰۱۳) و افزایش طفره‌روی اجتماعی (هیگارد^۵ و همکاران، ۲۰۱۰) همراه است و می‌تواند تأثیر منفی بر عملکرد داشته باشد (ابوالقاسمی، کیامرثی، آریاپوران و درتاج، ۲۰۰۷، ایس و کارون، ۲۰۰۱، نریمانی و صادقیه، ۲۰۰۸). بیوچمپ و همکاران در سال ۲۰۰۲ مدل مفهومی ابهام نقش را در زمینه تیم‌های ورزشی وابسته به هم ارائه نمودند. در این مدل ابهام نقش (ادراک نقش) به عنوان یک ساختار چندسطحی در

زمینه‌های دفاعی و هجومی تعریف شده است. این مقیاس، چهار بُعد از ابهام نقش را ارزیابی می‌کند که شامل حوزه مسئولیت‌ها، مسئولیت‌های رفتاری، ارزیابی نقش و پیامدهای نقش در هر یک از دو زمینه حمله و دفاع می‌باشد (ایس، کارون، بیوچمپ و برای، ۲۰۰۳). این وضعیت معمولاً در گروه‌هایی که نقش‌ها به هم وابسته و با هم در ارتباطند، مانند تیم‌های ورزشی یا تیم‌های مدیریتی به وجود می‌آید (بیوچمپ، برای، فیلدینگ^۶ و ایس، ۲۰۰۵). یعنی زمانی که مسئولیت‌های نقش شخصی با دیگر افراد در یک سیستم گروهی در هم آمیخته است، تأثیر ابهام نقش بر نقش شخصی افراد مشکل بیشتری در مقایسه با زمانی که عملکرد نقش‌ها مستقل از دیگران است، ایجاد خواهد کرد (بیوچمپ و همکاران، ۲۰۰۲). اخیراً به دلیل پیامدهای روانی و رفتاری مهمی که ابهام نقش برای ورزشکاران به‌همراه دارد، این موضوع در حوزه ورزش مورد توجه واقع شده و پژوهشگران اقدام به ایجاد و توسعه مدل‌های سنجشی و نظری در تیم‌های ورزشی نموده‌اند (درودیان و همکاران، ۲۰۱۳).

پژوهش‌های انجام شده بیانگر این موضوع است که ابهام نقش به عنوان یک عامل استرس‌زا در محیط‌های مختلف برای افراد در سطح رفتاری، روانی و فیزیولوژیکی پیامدهای محسوس و قابل توجهی را به بار می‌آورد که به نوعی زمینه ساز تضعیف کارایی و اثربخشی افراد می‌باشد. یکی از این پیامدها، رفتارهای انحرافی و پرخاشگرانه است (گل‌پرور، واثقی و جوادیان، ۲۰۱۲). بر اساس مدل استرس-عدم تعادل-جبران می‌توان گفت که استرس با ایجاد حالات هیجانی منفی نسبت به خود و وظایف کاری، با برهم زدن تعادل هیجانی، رفتاری و شناختی افراد، آنها را به سمت رفتارهای غیراخلاقی و انحرافی مثل

1. Eys, Carron, Bray & Beauchamp
2. Role Ambiguity
3. Kahn, Wolfe, Quinn, Snoek & Rosenthal
4. Bosselut, Larena, Eys & Heuzéc
5. Højgaard

6. Fielding

بازیکنان با وظایف نقش خود در زمین بازی، به معنای رعایت نکردن حقوق نقش‌های دیگر بازیکنان است و این امر موجب نارضایتی و اختلاف، ناهماهنگی، از بین رفتن انسجام تیمی و در حالت‌های حاد، بروز کشمکش و دشمنی بین اعضای تیم می‌شود (رجب‌زاده، ۲۰۰۶). بنابراین، با توجه به نیاز بررسی ارتباط ابهام نقش با متغیر پرخاشگری (ببتوس، تتودوراکیس، تسیگیلیس، ۲۰۰۷)، لزوم انجام پژوهشی در این زمینه احساس می‌شود. به علاوه، با توجه به اینکه سازمان‌ها همانند تیم‌های ورزشی، به عنوان یک گروه، دارای اهداف مشترک و مسئولیت‌های متقابلی در برابر یکدیگر هستند، همچنین پژوهش‌های پیشین بیان‌کننده این واقعیت است که این متغیرها ممکن است در محیط‌های دیگر نیز ارتباط داشته باشند، در پژوهش حاضر سعی بر آن است که رابطه این دو متغیر و تبعات آن، در محیط‌های ورزشی مورد بررسی قرار گیرد، تا مشخص شود که آیا ارتباط این دو متغیر در محیط‌های ورزشی هم می‌تواند به خوبی محیط‌های دیگر پاسخ‌گو باشد یا خیر؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف پژوهش، کاربردی و از نظر گراوری داده‌ها توصیفی و از نوع پژوهش‌های همبستگی به شمار می‌آید.

شرکت‌کنندگان

جامعه آماری، ۱۶ تیم حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران (لیگ سیزدهم) فصل ۹۲-۹۳ بودند، که سه تیم به صورت در دسترس، که حاضر به همکاری با پژوهشگر بودند، به عنوان نمونه انتخاب شدند. هر تیم در طول فصل ۳۰ بازی انجام داد، که برای

پرخاشگری سوق می‌دهد (گل‌پرور و همکاران، ۲۰۱۲). پرخاشگری اشاره به رفتاری است که با نیت صدمه زدن به شخص دیگر انجام می‌شود و متضمن بی‌توجهی محض به سلامت دیگران و احتمالاً خود است. پیامدهای پرخاشگری ممکن است جسمانی یا روان‌شناختی باشد (کوآکلی، ۱۹۹۸). در واقع، پرخاشگری موجب استفاده نامطلوب از انرژی روانی، مانع رسیدن به پیروزی و تجربه نشاط از ورزش می‌شود و ممکن است با ایجاد خشم و برانگیختگی، مانع تمرکز بازیکن شود و عملکرد را کاهش دهد (طلایی و حسین‌پور، ۲۰۱۳). تاثیر منفی پرخاشگری بر عملکرد ورزشی در مطالعات مختلف مورد تأیید قرار گرفته است (کالپانا، خالد، زیشان و سرتاج، ۲۰۱۲؛ مک کارتی و کلی، ۱۹۷۸). اگر چه نمی‌توان طبیعت مسابقه را تغییر داد، با این حال تدابیر مطمئنی وجود دارد که از طریق آنها می‌توان عواملی را که باعث پرخاشگری می‌گردد، کاهش داد.

نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهند ابهام نقش با رفتارهای انحرافی مثل پرخاشگری رابطه مثبتی دارد (گل‌پرور، نیری و مهداد، ۲۰۱۱؛ فوکس، اسپکتور و میلس، ۲۰۰۱؛ بیکر، دمروتی، بویر و اسپافلی، ۲۰۰۳) و بالا بودن ابهام نقش با پرخاشگری همبستگی دارد (ادیبی، گل‌پرور و مصاحبی، ۲۰۱۳). همچنین ابهام نقش دارای توان پیش‌بین معناداری برای پرخاشگری است. دلیل پیش‌بینی پرخاشگری از طریق ابهام نقش این است که ابهام نقش باعث درگیری افراد در رفتارهای انحرافی می‌شود تا از این راه بتوانند پاسخگوی این ابهام باشند (ادیبی و همکاران، ۲۰۱۳). با توجه به وابستگی متقابل نقش‌ها در ورزش‌های گروهی، به ویژه فوتبال، عدم آشنایی

1. Coackly
2. Kalpana, Khalid, Zeeshan & Sartaj
3. McCarthy & Kelly
4. Fox, Spector & Miles
5. Bakker, Demerouti, Boer & Schaufeli

پرخاشگری بازیکنان ۱۵ بازی از هر تیم در نیم‌فصل اول انتخاب شد و در مجموع ۴۵ بازی مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزارهای مورد استفاده شامل موارد زیر بود.

پرسش‌نامه محقق‌ساخته ویژگی‌های فردی بازیکنان: این پرسش‌نامه شامل اطلاعاتی مانند سن، پست بازی، تعداد سال‌های تجربه بازی، شماره پیراهن در مسابقات (پرسیدن این مورد به این دلیل بود که فیلم بازی‌های این تیم‌ها مورد تحلیل قرار می‌گرفت و به این اطلاعات نیاز بود).

مقیاس ادراک نقش: این مقیاس برای ارزیابی درک هر ورزشکار از نقش خود در تیم طراحی شده است و شامل ۲۰ سؤال در وضعیت حمله و ۲۰ سؤال در وضعیت دفاعی است. این مقیاس دارای چهار مؤلفه: ابهام در حوزه مسئولیت، ابهام نقش مرتبط با رفتار، ارزیابی ابهام نقش، و پیامدهای ابهام نقش می‌باشد. هر مقیاس پنج سؤال دارد و پاسخ‌های آنها بر اساس مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت از (کاملاً مخالفم) یک امتیاز تا (کاملاً موافقم) هفت امتیاز است. بالاترین امتیاز، وضوح نقش بیشتر (یعنی ابهام نقش کمتر)، در حالی که کمترین امتیاز، وضوح نقش کمتر (یعنی ابهام نقش بیشتر) را نشان می‌دهد (ایس و همکاران، ۲۰۰۳).

برای آگاهی از میزان پرخاشگری بازیکنان فوتبال، فیلم بازی‌های آنها در لیگ برتر، مشاهده گردید. با الگو گرفتن از چک‌لیست پرخاشگری رابرتس^۱، چک‌لیستی برای استفاده خاص در این پژوهش طراحی شد، که میزان پرخاشگری بازیکنان در آن ثبت می‌شد و شامل فضایی برای درج نوع پرخاشگری، مشخصات بازیکن، نام تیم و تاریخ دیدار

است (رابرتس، اسپینک و فمبرتون^۲، ۱۹۹۹). رفتارهای پرخاشگرانه بازیکنان با الگو گرفتن از قانون ۱۲ گانه فیفا (خطاها و رفتارهای ناشایست)، که بیشتر بر پرخاشگری بدنی مبتنی بود، در این چک‌لیست ثبت شد. برای اطمینان از روایی محتوایی و صوری، پرسش‌نامه و چک‌لیست ابتدا توسط چند نفر از مربیان فوتبال و اساتید تربیت‌بدنی با تخصص فوتبال، بررسی شد، سپس با اصلاحات مفهومی و محتوایی آنان مورد بازبینی قرار گرفت و تأیید شد. همچنین برای اطمینان از صحت داده‌های مشاهده شده از فیلم بازی‌ها و کسب اعتماد بیشتر از مشاهدات، روایی بین‌آزمونگر و درون‌مشاهده‌گر اندازه‌گیری شد. به همین منظور نمونه‌هایی از فیلم بازی‌ها (۲۰ درصد از کل بازی‌ها)، به یکی از مربیان فوتبال و یک دانشجوی کارشناس ارشد تربیت‌بدنی داده شد، تا آنها هم نتایج مشاهدات خود را در چک‌لیست پرخاشگری ثبت کنند. مقدار همبستگی بین پژوهشگر و مربی فوتبال ($R=0/93$) و مقدار همبستگی بین پژوهشگر و دانشجوی کارشناس ارشد ($R=0/92$) به دست آمد. بنابراین مشاهدات آنها در ثبت میزان پرخاشگری، با نتایج مشاهده شده توسط پژوهشگر تا حدود زیادی یکسان بود و مشاهده‌گران توافق کاملی در مورد آنها داشتند. برای اندازه‌گیری روایی درون‌مشاهده‌گر، تعدادی از بازی‌ها (۲۰ درصد از کل بازی‌ها)، به فاصله دو هفته توسط پژوهشگر مشاهده گردید و مقدار همبستگی درون‌مشاهده‌گر ($R=0/95$) نیز به دست آمد. پایایی به دست آمده برای مقیاس ادراک نقش، در پژوهش حاضر ۰/۸۶ به دست آمد.

روش گردآوری داده‌ها

در پژوهش حاضر از ترکیب دو روش میدانی پرسش‌نامه و مشاهده استفاده شده است. بدین صورت که شرکت‌کنندگان ابتدا مقیاس ادراک نقش را کامل

2. Spink & Pemberton

1. Roberts

ضریب همبستگی اسپیرمن برای ارزیابی ارتباط بین متغیرهای پژوهش و رگرسیون خطی جهت پیش‌بینی متغیر پرخاشگری به وسیله متغیر ابهام نقش و ابعاد آن استفاده گردید. همچنین تحلیل داده‌ها به وسیله نرم افزار (اس-پی-اس-اس نسخه ۲۲) در سطح معناداری $P \leq 0/05$ انجام شد.

یافته‌ها

بر اساس نتایج آمار توصیفی میانگین سنی بازیکنان ۲۶/۰۷ بود. از مجموع بازیکنان مطالعه شده در پست‌های مختلف، ۴۵/۶ درصد هافبک، ۲۶/۵ درصد مدافع، ۱۷/۶ درصد مهاجم و ۱۰/۳ درصد دروازه‌بانان تشکیل داده‌اند. یافته‌های جدول ۱، نشان می‌دهد بین ادراک نقش حوزه مسئولیت‌ها، ارزیابی و پیامدهای نقش هجومی با میزان پرخاشگری رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

کردند و برای ثبت پرخاشگری، فیلم بازی‌های آنها در نیم‌فصل اول، به دقت مشاهده و مورد بررسی قرارگرفت و رفتارهای پرخاشگرانه در چک‌لیست پرخاشگری ثبت شد. برای جمع‌آوری داده‌های پرسش‌نامه، پس از هماهنگی با سرپرستان و مربیان تیم‌های انتخاب شده حاضر در لیگ برتر فوتبال، پرسش‌نامه‌ها توسط پژوهشگر پس از ارائه توضیحات مربوط در محل تمرین تیم‌ها بین بازیکنان توزیع شد و بعد از پاسخ‌دهی جمع‌آوری شدند.

روش‌های آماری

پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه و اطلاعات به دست آمده از فیلم بازی‌ها، داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی خلاصه و طبقه‌بندی شدند. در بخش آمار استنباطی، با توجه به طبیعی نبودن توزیع داده‌ها، از آزمون‌های ناپارامتریک

جدول ۱. ارتباط بین ابعاد ادراک نقش هجومی و پرخاشگری بازیکنان

ابعاد ادراک نقش	انحراف استاندارد \pm میانگین	پرخاشگری	ضریب همبستگی	سطح معناداری
حوزه مسئولیت‌ها	$20/43 \pm 7/46$		$-0/302$	$0/01^*$
رفتار نقش	$24/68 \pm 2/74$		$-0/162$	$0/18$
ارزیابی نقش	$25/25 \pm 2/47$	$14/22 \pm 14/44$	$-0/248$	$0/04^*$
پیامدهای نقش	$21/10 \pm 6/37$		$-0/280$	$0/03^*$

* معناداری در سطح $P \leq 0/05$

ترتیب ۰/۱۳۸ و ۰/۱۳۶ به دست آمده است، این موضوع، بدین معنی است که با استفاده از متغیر پیش‌بین ابهام نقش، می‌توان تقریباً ۱۴ درصد از تغییرات پرخاشگری بازیکنان فوتبال را تبیین کرد. در مورد تفسیر ضریب استاندارد بتا می‌توان گفت که به ازای یک واحد افزایش در نمره ادراک نقش مسئولیت و پیامدهای نقش هجومی باعث ۰/۳۸۹- و ۰/۳۸۵- تغییر در میزان پرخاشگری بازیکنان می‌شود. همچنین بر اساس نتایج رگرسیون خطی برای پیش‌بینی پرخاشگری از طریق ابعاد ادراک نقش می‌توان گفت که هیچ‌کدام از ابعاد ادراک نقش دفاعی پیش‌بین معناداری برای میزان پرخاشگری بازیکنان فوتبال نمی‌باشند ($P \geq 0/05$).

همان‌طور که در جدول ۲، مشاهده می‌شود بین هیچ‌کدام از ابعاد ادراک نقش دفاعی با میزان پرخاشگری رابطه معناداری وجود ندارد ($P \geq 0/05$). با توجه به اینکه تمامی پارامترها دارای ویژگی‌های ناپارامتریک است و رگرسیون مربوط به شرایط طبیعی است، بنابراین باید نسبت به طبیعی کردن متغیرها اقدام کرد. به عنوان یک اصل کلی اگر متغیر دارای چولگی مثبت باشد، برای نزدیک کردن به شرایط طبیعی لگاریتم گرفته می‌شود و اگر متغیر چولگی منفی داشته باشد جذر گرفته می‌شود (پالانت، ۲۰۰۷). همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود ابعاد ادراک مسئولیت و پیامدهای نقش هجومی پیش‌بین معناداری برای میزان پرخاشگری بازیکنان فوتبال می‌باشد. مقدار ضریب تعیین برای این دو حوزه به

جدول ۲. ارتباط بین ابعاد ادراک نقش دفاعی و پرخاشگری بازیکنان

ابعاد ادراک نقش	انحراف استاندارد \pm میانگین	پرخاشگری	ضریب همبستگی	سطح معناداری
حوزه مسئولیت‌ها	۲۵/۹۴ \pm ۱/۶۴		-۰/۱۰۳	۰/۴۰
رفتار نقش	۲۶/۴۳ \pm ۱/۹۴	۱۴/۲۲ \pm ۱۴/۴۴	-۰/۱۵۶	۰/۲۰
ارزیابی نقش	۲۶/۲۵ \pm ۱/۸۳		-۰/۱۴۸	۰/۲۲
پیامدهای نقش	۲۶/۲۲ \pm ۱/۸۳		-۰/۰۵۶	۰/۶۴

جدول ۳. نتایج رگرسیون خطی برای پیش‌بینی پرخاشگری از طریق ابعاد ادراک نقش هجومی و دفاعی

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	ضریب تعیین اصلاح شده	بتا	تی	سطح معناداری	اف
پرخاشگری	ادراک مسئولیت هجومی	۰/۱۳۸	-۰/۳۸۹	-۳/۴۲	۰/۰۰۱	۱۱/۷۲
	ادراک نقش رفتاری هجومی	۰/۰۲۷	-۰/۲۰۴	-۱/۶۹۷	۰/۰۹۴	۲/۸۸
	ارزیابی ادراک نقش هجومی	۰/۰۳۴	-۰/۲۱۹	-۱/۶۹	۰/۰۷۳	۳/۳۲
	پیامدهای نقش هجومی	۰/۱۳۶	-۰/۳۸۵	-۳/۳۹	۰/۰۰۱	۱۱/۵۰
	ادراک مسئولیت دفاعی	۰/۰۰۲	-۰/۱۱۴	-۰/۹۳۱	۰/۳۵۵	۰/۸۶۶
	ادراک نقش رفتاری دفاعی	۰/۰۱۰	-۰/۱۵۷	-۱/۲۸۸	۰/۲۰۲	۱/۶۵۹
	ارزیابی ادراک نقش دفاعی	۰/۰۱۱	-۰/۰۶۲	-۰/۵۰۱	۰/۶۱۸	۰/۲۵۱
	پیامدهای نقش دفاعی	۰/۰۱۳	-۰/۰۴۷	-۰/۳۸۶	۰/۷۰۱	۰/۱۴۹

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی ارتباط ابهام نقش و میزان پرخاشگری در بازیکنان فوتبال لیگ برتر ایران انجام شد. در مجموع یافته‌های پژوهش نشان داد که بین ابعاد ابهام نقش (ادراک نقش) حوزه مسئولیت‌ها، ارزیابی و پیامدهای نقش هجومی با میزان پرخاشگری بازیکنان فوتبال لیگ برتر در نیم‌فصل اول ارتباط معناداری وجود دارد.

نتایج پژوهش حاضر با نتایج (گل‌پرور و همکاران، ۲۰۱۰)، (ادیبی و همکاران، ۲۰۱۳)، (فوکس و همکاران، ۲۰۰۱)، (بیکر و همکاران، ۲۰۰۳) همخوانی داشت. نتایج این مطالعات نشان داد بالا بودن ابهام نقش با رفتارهای انحرافی مثل پرخاشگری همبستگی دارد و در این مطالعه نیز چنین نتیجه‌ای به دست آمد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که ابعاد مسئولیت‌ها و پیامدهای نقش هجومی ابهام نقش دارای توان پیش‌بین معناداری برای پرخاشگری بازیکنان فوتبال است. این یافته‌ها با نتایج (ادیبی و همکاران، ۲۰۱۲) نیز همسوست. آنها دلیل این پیش‌بینی را این طور بیان کردند که ابهام نقش باعث درگیری افراد در رفتارهای انحرافی می‌شود تا از این راه بتوانند پاسخگوی این ابهام باشند.

براساس نتایج مطالعه حاضر، می‌توان گفت اگر بازیکنان زمان قابل توجهی از تمرینات را به مسئولیت‌های هجومی اختصاص دهند و درباره وسیع بودن این مسئولیت‌ها فکر کنند، فشار و استرس بیشتری روی آنها ایجاد می‌شود و در نهایت پرخاشگری بیشتری را از خود بروز می‌دهند. این نتایج بر اساس نظریه ناکامی-پرخاشگری قابل تبیین است. در ورزش، ناکامی اغلب نتیجه یک رویداد یا نتیجه ناموفق است. این فرضیه، عملکرد ضعیف را پیش‌بینی می‌کند. در واقع، زمانی که یک بازیکن نقش خود را در زمین بازی به درستی انجام نداد و عملکرد ضعیفی را از خود به نمایش گذاشت، این بازیکن ممکن است

برای جبران ناکامی ناشی از انجام ندادن مسئولیت‌های خود، به پرخاشگری و رفتاری نامناسب روی آورد. به علاوه، بازیکنانی که دچار ابهام نقش می‌شوند، به علت اینکه درک و شناخت صحیحی از مسئولیت‌های خود در تیم ندارند، ممکن است به دفعات متعدد ناکام شوند. بنابراین، به دلیل آستانه تحمل پایین‌تر این بازیکنان در مواجهه با ناکامی، انتظار می‌رود که انجام ندادن صحیح مسئولیت‌ها می‌تواند از طریق افزایش انگیزتگی و خشم، فرد را به رفتارهای پرخاشگرانه تحریک و در نتیجه زمینه را برای بروز این رفتارها فراهم کند (واعظ‌موسوی و مسیبی، ۲۰۱۱). همچنین نتایج پژوهش حاضر بر اساس الگوی استرس-عدم تعادل-جبران (گل‌پرور و همکاران، ۲۰۱۲) نیز قابل توضیح است. از طرفی ابهام نقش یکی از منابع استرس و فشار روانی برای بازیکنان است (درویدیان و همکاران، ۲۰۱۳). در واقع، زمانی که بازیکنی ابهام نقش و به دنبال آن استرس را تجربه کرد، استرس تجربه شده باعث برهم خوردن تعادل روانی و عاطفی بازیکن خواهد شد و در نهایت واکنش‌های جبرانی در قالب رفتارهای پرخاشگرانه بروز خواهد کرد (گل‌پرور و همکاران، ۲۰۱۲). بنابراین تجربه ابهام نقش باعث درگیری بازیکنان در رفتارهای پرخاشگرانه می‌شود تا از این راه بتوانند پاسخگوی این ابهام باشند (ادیبی و همکاران، ۲۰۱۳).

نتایج مطالعه حاضر بیانگر این است که ابهام نقش حوزه مسئولیت‌ها و پیامدهای نقش هجومی تقریباً ۱۴ درصد از میزان پرخاشگری بازیکنان فوتبال را به صورت معناداری تبیین می‌کند. به عبارت دیگر، افزایش ابهام نقش بازیکنان (ادراک نقش پایین)، افزایش میزان پرخاشگری آنها را به دنبال خواهد داشت. بنابراین، می‌توان گفت که هر اندازه ادراک نقش بازیکنان بیشتر باشد و از مسئولیت‌ها، جایگاه و نقش خود در تیم به خوبی آگاه باشند، میزان

نمونه پژوهش به سه تیم از تیم‌های لیگ برتر فوتبال، به دلیل عدم همکاری تیم‌ها، از محدودیت‌های پژوهش حاضر بود، بنابراین، تعمیم‌پذیری نتایج باید با احتیاط صورت گیرد. همچنین با توجه به نبود کار مشابه در این زمینه در تیم‌های ورزشی، نتیجه‌گیری قطعی در مورد این نتایج به پژوهش‌های آینده وابسته است. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود که مربیان وظایف شفاف، روشن و مشخص را به هر یک از بازیکنان گوشزد کنند. این امر تا حدود زیادی از بروز ابهام نقش و پیامدهای آن جلوگیری خواهد کرد. همچنین به دلیل حساسیت و فشار روانی زیاد مسابقات فوتبال، ممکن است بازیکنان در لحظاتی از بازی جایگاه و نقش خود را در زمین مسابقه گم کنند و نتوانند بر مسئولیت‌های خود تمرکز کنند. در چنین مواقعی ممکن است پرخاشگری بازیکنان بیشتر شود. بنابراین، نیاز به تمرکز بر فاکتورهای روانی و همچنین استفاده از روان‌شناسان ورزشی جهت کار با تیم‌های لیگ برتر فوتبال امری ضروری است. موردی که توسط بیشتر تیم‌های لیگ برتر فوتبال نادیده گرفته شده است. در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت با توجه به وابستگی متقابل نقش‌ها در ورزش‌های گروهی، در صورتی که هر یک از بازیکنان مسئولیت‌های خود را به خوبی انجام دهند، می‌توان انتظار داشت که کارهای تیمی با نظم و انسجام بیشتری پیش رود، که این امر رضایت روانی حاصل از کار جمعی را به دنبال خواهد داشت و در نهایت از پیامدهای منفی ابهام نقش که بر روند موفقیت‌آمیز تیم تأثیرگذار هستند، کاسته خواهد شد.

منابع

1. Abolghasemi, A., Kyamrsy, A., Ariapooran, S., & Dortaj, F. (2006). Evaluating the relationship between role ambiguity, role conflict and competitive anxiety with athletic performance and academic achievement students athletes.
2. Adibi, Z., Golparvar, M., & Mesbahi, M. (2013). The relationship between job demands, job resources, and job control

رفتارهای پرخاشگرانه آنها به همان نسبت کاهش خواهد یافت. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد ابهام نقش مرتبط با مسئولیت‌های هجومی بیشتر است. چون تاکتیک‌ها و راهبردهای هجومی فوتبال گسترده‌تر است، این امر تکالیف و نقش‌های هجومی متنوع‌تر و پیچیده‌تری را از بازیکنان طلب می‌کند. همچنین به کار بردن طرح‌ها و شیوه‌های مختلف بازی هجومی، باعث می‌شود پست و جایگاه بازیکنان به ویژه هنگام حمله به طور مداوم تغییر یابد و بازیکنان تحت فشار قرار گرفته و نتوانند بر وظایف خود تمرکز کنند. در نتیجه ممکن است ابهام نقش بیشتری در حمله به وجود آید. این نتیجه با یافته‌های (بیوجمپ و همکاران، ۲۰۰۲) و (ایس و همکاران، ۲۰۰۳) همخوان است.

با پیشرفت و حرفه‌ای شدن بیشتر فوتبال، نقش‌ها و مسئولیت‌های بازیکنان نسبت به گذشته گسترده‌تر شده است. هر بازیکن وظایف مشخصی دارد که در صورت نیاز باید مسئولیت‌های بیشتری را به عهده بگیرد. بنابراین، با توجه به پیچیدگی و روند رو به رشد فوتبال در دنیا، بازیکنان فوتبال زمانی می‌توانند نقش خود را در زمین بازی به خوبی ایفا کنند که با آن نقش به خوبی آشنا شده و مسئولیت‌های آن را بر عهده بگیرند، در غیر این صورت دچار نوعی سرگردانی، ابهام نقش و در نهایت پیامدهای منفی، مثل رفتارهای پرخاشگرانه خواهند شد. بنابراین پی بردن به روابط بین ابهام نقش و رفتارهای پرخاشگرانه در تیم‌های فوتبال، بستر و زمینه را برای برنامه‌ریزی، تضعیف و کاهش رفتارهای پرخاشگرانه فراهم خواهد کرد.

در پایان باید به این نکته اشاره کرد که محدود بودن *Research and Planning in Higher Education*, 12, 39-54. In Persian

- with staff's deviant behaviors: A case study of South Zagros Oil and Gas Company. *Journal of Industrial Management*, VII (22), 108-116. In Persian
3. Bahlekeh, T., Tojari, F., Zarei, A., & Ashraf Ganjooee, F. (2013). The Relationships Among Role Ambiguity, Team Cohesion, Role Acceptance and Role Satisfaction of Basketball Players. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 13(10), 1280-1285.
 4. Bakker, B., Demerouti, E., Boer, E., & Schaufeli, W. (2003). Job demands and Job resources as predictors of absence duration and frequency. *Journal of Vocational Behavior*, 62(2), 341-356.
 5. Beauchamp, M. R., Bray, S. R., Eys, M. A., & Carron, A. V. (2002). Role ambiguity, role efficacy, and role performance: multidimensional and mediational relationships within interdependent sport teams. *Group dynamics: Theory, Research, and Practice*, 6(3), 229-242.
 6. Beauchamp, M. R., Bray, S. R., Eys, M. A., & Carron, A. V. (2003). The effect of role ambiguity on competitive state anxiety. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 25(17), 77-92.
 7. Beauchamp, M. R., Bray, S. R., Fielding, A., & Eys, M. A. (2005). A multilevel investigation of the relationship between role ambiguity and role efficacy in sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(3), 289-302.
 8. Bebetos, E., Theodorakis, N., & Tsigilis, N. (2007). Relations between role ambiguity and athletes' satisfaction among team handball players. *The Sport Journal*, 10(4), 81-90.
 9. Bosselut, G., McLarena, C. D., Eys, M. A., & Heuzéc, J. P. (2012). Reciprocity of the relationship between role ambiguity and group cohesion in youth interdependent sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(3), 341-348.
 10. Coakley, J. J. (1998). *Sport in Society: Issues and Controversies*: McGraw-Hill Inc.
 11. Dollard, J. L., Dobo, N., Miller, O., & Mowrer, R. S. (1939). Frustration and aggression. New Haven: Yale University press.
 12. Doroudian, A. A., Shahbazi, M., & Adibpour, N. (2013). Relationship between role ambiguity and satisfaction in Iranian elite athletes. *International Journal of Basic & Applied Sciences*, 2(2), 202-205.
 13. Eys, M. A., & Carron, A. V. (2001). Role ambiguity, task cohesion, and task self-efficacy. *Small Group Research*, 32(3), 356-373.
 14. Eys, M. A., Carron, A. V., Beauchamp, M. R., & Bray, S. R. (2003). Role ambiguity in sport teams. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25(4), 534-550.
 15. Eys, M. A., Carron, A. V., Bray, S. R., & Beauchamp, M. R. (2005). The relationship between role ambiguity and intention to return the following season. *Journal of applied sport psychology*, 17(3), 255-261.
 16. Fox, S., Spector, P. E., & Miles, D. (2001). Counterproductive Work Behavior (CWB) in Response to Job Stressors and Organizational Justice: Some mediator and moderator tests for autonomy and emotions. *Journal of Vocational Behavior*, 59(3), 291-309.
 17. Golparvar, M., Nayeri, S., & Mahdad, A. (2010). The relationship between stress, emotional exhaustion and organizational deviant behaviors Steel Company: Evidence for stress-burnout model (imbalance)-Compensation. *New findings in Psychology*, 2(8), 19-34. In Persian
 18. Golparvar, M., Vasaqi, Z., & Javadian, Z. (2012). Structural patterns of the relationship between job stress and emotional exhaustion with positive and negative behaviors, New evidence and extensive Iranian approach stress-

- Imbalance-compensation. *New findings in Psychology*, 19, 7-18. In Persian
19. Høigaard, R., Fuglestad, S., Peters, D. M., Cuyper, B. D., Backer, M. D., & Boen, F. (2010). Role satisfaction mediates the relation between role ambiguity and social loafing among elite women handball players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 22(4), 408-419.
 20. Kahn, R. L., Wolfe, D. M., Quinn, R. P., Snoek, J. D., & Rosenthal, R. A. (1964). *Occupational stress: Studies in role conflict and ambiguity*. New York: Wiley.
 21. Kalpana, S., Khalid, A. K., Zeeshan, H., & Sartaj, K. (2012). Aggressive behavior in field soccer players: A comparative study. *International Journal of Physical and Social Sciences*, 2(8), 387-393.
 22. McCarthy, J. F., & Kelly, B. R. (1978). Aggression performance variables and anger self report in ice hockey players. *Journal of psychology*, 99(1), 97-101.
 23. Narimani, M., & Sadeghieh ahari, S. (2008). A study of the relationship between team cohesion, Role ambiguity and athletic performance in football team players. *Research journal of biological sciences*, 3(1), 47-51.
 24. Pallant, J. (2007). *Spss survival manual: A step by step guide to data analysis using Spss*: Mc Graw Hill, USA.
 25. Rajabzadeh, A. (2006). *Sociology (1)*. Fifth Edition. Tehran: Iranian textbooks publishing company. In Persian
 26. Roberts, G. C., Spink, K. S., & Pemberton, F. (1999). *Learning experience in sport psychology*. 2Ed, Human Kinetics, 97-103.
 27. Talaei, R., & Hosseinpour, A. (2012). Aggression in athlete students. *Physical Education Journal (Roshd Series)*, 4, 52-54. In Persian
 28. Vaez Mousavi, M., & Mossayebi, F. (2011). *Sports psychology*. Tehran. Third press. The study and compilation of the book Organization (SAMT). In Persian

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی